

MİMARLIK BÖLÜMÜ ğRENCİLERİNİN PEYZAJ TASARIMI DERSİ KAPSAMINDA ÜRETTİKLERİ PROJELERİN DEğERLENDİRİLMESİ

Dr. Sinem KIZILASLAN¹

1.sinem@gmail.com, Samsun, Türkiye

z

İnsanlar ihtiyaçları doğrultusunda çevreyi değiştirir ve mekanlar oluşturur. Daha sonra oluşturulan bu mekanlar insan davranışlarında değişmeye sebep olur. Bu ift yönlü sürecin doğru yönetilmesi gerekir. Bu süreci doğru yönetebilmek konuyu farklı yönleriyle ele alan meslek disiplinlerinin ortak çalışmalar yürütmelerine bağlıdır. Peyzaj Mimarlığı'nın çalışma alanları çok büyük ölçeklerden küçük ölçeklere kadar çeşitlilik gösterir. Farklı ölçeklerde ve konularda çalışmalar üretebilmek, farklı meslek disiplinlerinin bir arada çalışmasını gerektirir. Peyzaj Mimarlığı, Şehir ve Bölge Planlama, Mimarlık ve birçok diğer meslek disipliniyle birlikte çalışmalar üretmesi gereken bir meslektir. Bu mesleklerin bir araya gelerek doğru çalışmalar üretebilmesi, birbirlerini iyi tanınmalarını gerektirir. Bu nedenle ortak çalışmalar yürütmesi beklenen meslekler, üniversitelerde lisans düzeyinde alacakları ortak derslerle birbirini daha iyi tanınalıdır. Bu bağlamda Mimarlık Bölümü ğrencilerinin Peyzaj Tasarımı dersi kapsamında ürettikleri projeler incelenmiştir. Çalışmanın amacı, Peyzaj Tasarımı Dersi kapsamında, Mimarlık Bölümü ğrencilerinin Peyzaj Mimarlığı mesleğini ne derece tanıyabildiklerinin ve Peyzaj Mimarları ile ortak bir mesleki dil konuşabilme yeteneğinin ne derece kazandırılabilceğinin ortaya koyulmasıdır. Çalışma, betimsel bir araştırma desenine sahiptir. Dersin ğrenme ıktıları belirtilmiş ve ğrenci projeleri öğrenme ıktıları çerçevesinde değerlendirilmiştir. Sonuç kısmında ğrenci projelerinin, dersin öğrenme çıktılarına uygunluk düzeyi ortaya koyulmuştur. Öğrenciler; alışma alanına ilişkin verileri saptama ve alan analizine ilişkin yaptıkları çalışmaların Peyzaj Tasarımını yönlendirmedeki önemini anlamışlardır, Peyzaj Mimarları ile ortak bir mesleki dil kullanma yeteneklerini geliştirmişlerdir ve mekn tasarımının bir btn olarak ele alınması gerektiğini ğrenmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Peyzaj mimarlığı, Peyzaj tasarımı, İnterdisipliner alışma, Mimarlık eğitimi, Meslekler arası iletişim becerisi.

EVALUATION OF THE PROJECTS PRODUCED BY ARCHITECTURE STUDENTS WITHIN THE SCOPE OF LANDSCAPE DESIGN COURSE

Abstract

Humans change the environment and create places according to their needs. These created spaces cause changes in human behavior later on. This two-way process needs to be managed properly. Managing this process properly depends on the joint work of professional disciplines that deal with the subject from different aspects. The fields of study of Landscape Architecture vary from very large to small scales. Producing studies at different scales and subjects requires different professional disciplines to work together. Landscape Architecture is a profession that should produce studies together with City and Regional Planning, Architecture and many other professional disciplines. For these professions to come together and produce the right work, it is necessary to know each other well.. For this reason, the professions that are expected to carry out joint studies should get to know each other better with the common courses they will take at the undergraduate level. In this context, the projects produced by the students of the department of the Architecture within the scope of the Landscape Design course were examined. The aim of the study is to reveal to what extent the students of the Department of Architecture can recognize the Landscape Architecture profession within the scope of the Landscape Design Course and to what extent they can gain the ability to speak a common professional language with Landscape Architects. The study has a descriptive research design. The learning outcomes of the course were specified and student projects were evaluated within the framework of learning outcomes. In the conclusion part, the level of conformity of the student projects with the learning outcomes of the course has been revealed. Students understood the importance of determining the data related to the study area and their studies on site analysis in directing Landscape Design. They developed their ability to use a common professional language with Landscape Architects and learned that space design should be considered as a whole.

Keywords: Landscape architecture, Landscape design, Interdisciplinary study, Architectural Education, Interprofessional communication skills.

1. Giriş

İnsanlık tarihinin başlamasıyla birlikte insanoğlu çevresiyle etkileşime geçmiştir. Bu etkileşim sayesinde insanlar beslenme, barınma gibi temel ihtiyaçlarını karşılayabilmişlerdir. Güvenlik, ulaşım ve bunun gibi birçok sebeple yerleşik hayata geçmeyi tercih eden insanoğlu için artık yaşam alanı sınırlarını belirlemek zorunlu hale gelmiştir. Böylece çevre, kendi içerisinde “mekanlara” ayrılmaya başlamıştır. Çevre, insanlar tarafından değiştirilerek mekanlar oluşturulur, sonra oluşturulan bu mekanlar insanları değiştirmeye başlar. Görmüş (2019)’un da çalışmasında belirttiği gibi, insan önce doğayla ilişki kurmuş sonra bu ilişkiyi kaybetmiştir (Görmüş 2019). Doğal kaynakların sonsuzmuş gibi kullanılması, doğaya uyum sağlamak yerine doğaya hükmetmeye çalışılması beraberinde birçok sorunu getirmiştir. Bu sorunların çözülmesini sağlayacak, mekân tasarımı yaparken doğal kaynakların doğru ve planlı kullanılması gereğini öğretecek olan meslek disiplini, Peyzaj Mimarlığı’dır. Bu bağlamda Yapı Mimarları ve Peyzaj Mimarları ortak çalışmalar yürütmelidir. Meslekler arası çalışmalar yapılabilmesi ise mesleklerin birbirini tanımasıyla sağlanabilir.

İnsan-Çevre ilişkisinin doğru yönetilmesi gerekir. Bu süreci doğru yönetebilmek de konuyu farklı yönleriyle ele alan meslek disiplinlerinin ortak çalışmalar yürütmesine/yürütebilmesine bağlıdır. “Her disiplin incelenmekte olan fenomene farklı açılardan baktığı için, disiplinler birleştiğinde ele alınan problemin kapsamlı bir resmi ortaya çıkar (Steg ve ark. 2015, 5).” Mekân tasarlamak, Mimarlık Biliminin görevidir. Mimarlık bilimi, görevi mekân tasarlamak olan bütün meslek disiplinlerini kendi bünyesinde barındırır. Bu bağlamda Yapı Mimarlığı, Peyzaj Mimarlığı, Şehir ve Bölge Planlama ve İç Mimarlık, Mimarlık biliminin altında yer alır ve çalışma alanları kesin çizgilerle birbirinden ayrılmaz.

“Tartışılabilir olsa da, Peyzaj Mimarlığı insanoğlunun çevresinde bıraktığı ilk izlerle birlikte var olmuştur fakat akademik bir disiplin olarak nispeten yenidir (Fetzer 2014, 26)”. “20. yüzyılın son 10–15 yılına kadarki süreçte peyzaj mimarlığı, diğer

disiplinler ile zaman zaman sıkı ilişkiler içinde olmuş ancak çoğunlukla bir arka fon ya da tamamlama aracı, nostaljik veya kırsal olarak algılanma veya ekolojik çevresel gündeme hizmet eden güncel bir olgu olmanın çok da ötesine geçememiştir (Güler 2012,152)”. Bu nedenle Peyzaj Mimarlığının çalışma alanları, çalışma kapsamı ve önemi günümüzde tam olarak bilinmemektedir.

Peyzaj Mimarlığı’nda önemli olan sadece mekânı tasarlamak değil, mekân tasarımı için kullanılan ve/veya yok edilen doğal kaynakların planlama, restorasyon ve koruma çalışmalarını da yapmaktır. Bütün bu açıklamalardan anlaşılacağı üzere, Peyzaj Mimarlığı ekoloji tabanlı bir meslek disiplindir. “Bugünün mimari tasarımları, insan faktörünü tamamen devre dışı bırakmıştır. Mekânın olmazsa olmazları vardır. Bunlar; ekolojik olmasıdır, topoğrafyaya uymasındır (Ergül 2015, 1072).” Ekoloji, şimdiki ve geleceği düşünmeyi gerektirir. “Peyzaj Mimarlığının görevi şimdiki ve gelecek nesiller için doğal ve kültürel peyzaj kaynaklarını koruma ve yönetmedir (Bell ve ark. 2012).” Bu nedenle hangi çalışma alanında olursa olsun, çevresel bilince sahip olmak gerekir. Bu bilinci ortak çalıştığı meslek disiplinlerine aşılacak Peyzaj Mimarlığı’nın bir görevidir.

“Peyzaj ve Kent Planlaması Ansiklopedi Sözlüğünde (Evert ve ark., 2010) Peyzaj Mimarlığı’nı şu şekilde tanımlanmıştır: Doğal ve kültürel sistemlerin veya peyzaj parçalarının uzun süreli iyileştirme, sürdürülebilirlik ve uyumunu sağlamak için, estetik, fonksiyonel ve ekolojik yönleri göz önünde bulunduran, çevresel planlama, tasarım ve koruma sürecinde sanat, fizik ve sosyal bilimler ilkelerini kullanan bir meslek ve akademik disiplindir (Bobbink 2012, 241).” “Peyzaj Mimarları tasarımlarını geliştirmek, daha kullanışlı hale getirmek ve ekolojik ihtiyaçları daha iyi karşılamak için mekanları ve peyzajları değiştiren fikirler üretir. Çalışmaları çevrenin kapsamlı ve sürdürülebilir planlamasını ve gelecekteki değişen ihtiyaçlara göre açık mekân oluşumlarını içerir (Mentens 2009, 8).”

Buradan anlaşılacağı gibi Peyzaj Mimarlığı’nın çalışma alanları oldukça geniştir. Bu kadar çaplı

çalışmalar yapmak, diğer meslek disiplinleri ile ortak çalışmayı gerektirmektedir. Diğer mesleklerle ortak çalışabilmek, ortak bir bilinci de gerektirir. Bu ortak bilinç, lisans düzeyinde geliştirilemezse, farklı meslek disiplinlerinin profesyonel meslek yaşantılarında ortak çalışmalar yapabilmesi zor, hatta imkânsız hale gelebilir. Örneğin Korkut ve Topal (2015) yaptıkları çalışma kapsamında meslek yaşantıları süresince ‘Mimarların gerek planlama gerekse tasarım süreçlerinde, diğer disiplinlere göre, interdisipliner çalışmalara fazla sıcak bakmadıklarını düşündürmektedir (Korkut, Topal 2015)’ sonucuna varmışlardır. Aslında bunun temel nedenleri arasında Peyzaj Mimarlığı’nın çalışma alanlarının tam olarak ne olduğunun bilinmemesi, öneminin anlaşılabilmesi ve bu mesleğe olan gereksinimin bilinmemesi sayılabilir. Ortak çalışmalar yapması gereken meslek disiplinleri, lisans eğitimlerinde bu bilinç ile yetiştirilirse, profesyonel iş yaşantılarında interdisipliner çalışmaları çok daha kolay olacaktır.

Günümüzde insanların temel sorunu birbirini anlayamamak, iletişim kuramamaktır. İletişim kuramayan kişilerin belirli bir sorun/konu çerçevesinde bir araya gelip, çözüm üretmesi mümkün değildir. “İletişim becerisi olaylara farklı açılardan bakabilme esnekliğini gerektirmektedir (Ersanlı ve Balcı 1998, 8)”. Mimarlık Biliminde yer alan mesleklerin ortak dersler almasıyla sorunu/konuyu farklı açılardan ele alabilmeleri dolayısıyla iletişim kurabilmeleri sağlanmış olur. Yapı Mimarlığı, mekân tasarımını genelde -insan- açısından ele almakta, doğal kaynakların kullanımı, sürdürülebilirliği, yaban yaşamı gibi ekolojik bakış açısı gerektiren konuları göz ardı etmektedir. Oysa Peyzaj Tasarımı dersi Mimarlık biliminin altında yer alan diğer mesleklere mekân tasarımına ekolojik açıdan bakma yeteneğini kazandırabilir.

Alınacak ortak dersler sadece mesleki açıdan ortak bir dil konuşmayı olası kılmaz, aynı zamanda kişinin kendi alanında da kendisini geliştirmesini sağlar. “Mimarlık bölümü öğrencilerinin temel derslerini pekiştirmeleri için farklı disiplinlerden dersleri de almaları gerekmektedir (Aksoy, 2020, 638).” Peyzaj Tasarımı da bu dersler arasındadır.

“Peyzaj tasarımı bilimsel ve sanatsal analizi, planlama ve tasarımı, yönetim, koruma ve bu kapsamdaki içerikleri birleştirmelidir (Shi 2015, 625).” Bu bakış açılarıyla; Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü öğrencilerinin MIM326 Peyzaj Tasarımı Dersi’nde ürettikleri final projeleri incelenmiştir. Burada amaç; Peyzaj Tasarımı Dersi ile Mimarlık Bölümü öğrencilerinin dış mekân tasarımı farkındalıklarını arttırmak, Mimarlık Bölümü öğrencilerine mesleklerinin ileriki yıllarında Peyzaj Mimarları ile ortak çalışmalar üretebilmeleri için ortak bir mesleki dil kullanma yeteneği kazandırmak ve başarılı mimari tasarımlar için Peyzaj Mimarları ile ortak çalışmalar yürütmeleri gerektiğini anlamalarını sağlamaktır.

2. Materyal ve Yöntem

Çalışma 2020–2021 Eğitim Öğretim Yılı–Bahar Yarıyılında, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü öğrencilerinin MIM326 Peyzaj Tasarımı dersi kapsamında ürettikleri projelerin kritik almadan önceki ilk durumlarını ve son teslimlerinin karşılaştırılmasını içermektedir.

Çalışma betimsel bir araştırma desenine sahiptir. Öncelikle Peyzaj Mimarlığı mesleğinin çalışma alanları ve ortak çalıştığı meslek disiplinleri ortaya koyulmuştur. Konu ile ilgili veriler literatür kaynak taraması ile elde edilmiştir.

Öğrenci projeleri 2 yönden değerlendirilmiştir.:

1. Öğrencilerin çalışma alanına ilişkin verileri saptama ve alan analizine ilişkin yaptıkları çalışmalarla, Peyzaj Mimarlığı ile ortak bir mesleki dil kullanma yeteneklerini ne derecede geliştirebildikleri ortaya koyulmuştur.

MIM326 Peyzaj Tasarımı dersinin öğrenme çıktıları açıklanmış, öğrenme çıktıları işlevsel ve estetik boyutlara göre sınıflandırılmış ve mimarlık öğrencilerinin final ödevleri bu boyutlara göre değerlendirilmiştir.

Örnekleme, 2020–2021 eğitim öğretim yılı Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü öğrencilerinden seçmeli MIM326 Peyzaj Tasarımı dersini alan öğrenciler

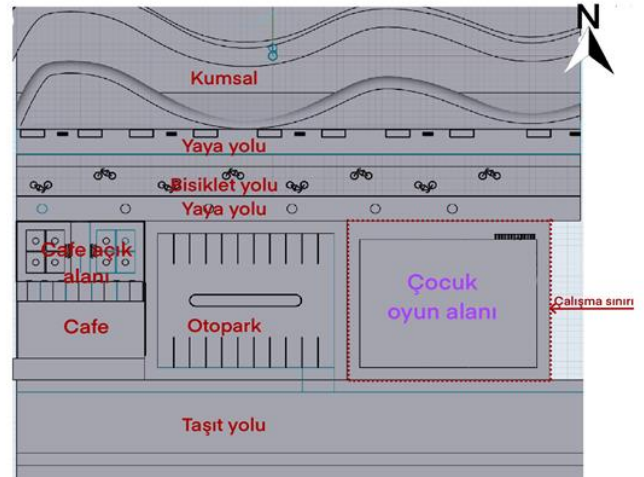
oluşturmaktadır. Çalışmada yer alan görseller öğrencilerin izni ile paylaşılmıştır.

a. Ders İçeriği ve projelerin değerlendirilmesi

MIM326 Peyzaj Tasarımı dersi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü'nde 6. yarıyıl verilen seçmeli bir derstir. Seçmeli dersler, öğrencilerin kendilerini geliştirmek istedikleri yönlerden geliştirebilmeleri için bir fırsat sunar. Bilmek, öğrenmek bir gereksimdir. “Bu süreçte birey, kendine ve dış dünyaya ilişkin bilgi edinme ve çevresindeki olayları anlayabilme ihtiyacı duymaktadır..., bu ihtiyacın karşılanmaması rahatsız edici olabilir (Aral ve Baran 2001, 252)”. Mimarlık Bölümü öğrencileri de kendilerini eksik hissettikleri çevre-mimari ürün ilişkisi bağlamında MIM326 Peyzaj Tasarımı dersini seçtiklerini vurgulamışlardır. 2020-2021 Eğitim-Öğretim yılı Bahar döneminde açılan derse 46 öğrenci kayıt yaptırmıştır. Dersler küresel ölçekte yaşanan salgın (Covit-19) sebebiyle online olarak yürütülmüştür. Vize öncesi 8 ders, vize sonrası 5 ders yapılmıştır. Vizeye kadar olan dönemde öğrenciler kuramsal yönden bilgilendirilmiştir. Kuramsal derslerde öğrencilere; Peyzaj Mimarlığı (ön bilgilendirme), ekoloji kavramı, peyzaj-ekoloji ilişkisi, kentsel açık alan, kentsel yeşil alan, yeşil alanların işlevleri, bitkilerin sınıflandırılması, bitkilerin işlevleri, peyzaj tasarım ölçütleri, peyzaj tasarım öğeleri, peyzaj tasarım ilkeleri ve peyzaj tasarımı proje aşamaları ile ilgili konularda bilgi verilmiştir.

“Mimarlık gibi uygulamalı alanlar için sadece bilginin edinilmesi yeterli olmamakta, o bilgi üzerinden deneyim kazanılması gerekmektedir (Ünal 2021, 2). Bu nedenle vize sonrasında öğrencilerden aldıkları kuramsal bilgilerin desteği ile bir peyzaj tasarım projesi yapmaları istenmiştir. “Kentlerde çocukların gelişimsel ihtiyaçlarını sağlayacak yeterli mekân yoktur (Churchman 2013, 101).” Bu nedenle ders kapsamında “Çocuk Oyun Alanı” tasarımı yaptırılmasına karar verilmiştir. Çocuk oyun alanı tasarımında dikkat edilmesi gereken konulardan biri de kullanıcı özelliklerine dikkat etmektir. Tasarlanacak mekân hem çocuklar için ilgi çekici olmalı hem de çocukların ebeveynleri/bakıcılar/yakınları için değişik kullanım olanakları sağlamalıdır. Ayrıca, bazı Mimarlık

Bölümü öğrencilerinin Peyzaj Tasarımını sadece mimari birimlerden “arta kalan” alanların düzenlenmesi olarak değerlendirdiği görülmüştür. Peyzaj Mimarlığı, Yapı Mimarlığı'nın içinde yer almaz; Görevi mekân tasarlamak olan meslekler Mimarlık Biliminin altında yer alır. Bu yanlış algıyı düzeltmek için çalışma alanında bir mimari birime yer verilmemiştir. Gereksinim duyulması halinde mimari birimlerin -tasarımları doğrultusunda- öğrenciler tarafından alana yerleştirilmesi istenmiştir. Bu bağlamda çocuk oyun alanı tasarımı yapılacak alanın planı aşağıdaki gibidir:

Şekil1. MIM326 Peyzaj Tasarımı dersi kapsamında (2020-2021) yapılacak projenin planı

Alan 26mx31,6m (821,6 m2) ölçülerinde bir dikdörtgen şeklindedir. Alanın kuzeyinde yaya yolu, bisiklet yolu ve kumsal; güneyinde taşıt yolu, doğusunda boş arazi; batısında otopark ve yeme-içme birimi bulunmaktadır. Peyzaj Tasarımı dersinin temel amaçlarından biri yapılan plan ve tasarımlarda mevcut alan verilerini de göz önünde bulundurabilmeyi öğretmektir. Bu nedenle proje alanı seçilirken mekânsal özellikleri açısından zengin olması ön koşul olmuştur. Ayrıca çalışma alanı çok büyük seçilmemiştir. Çünkü ders kapsamında diğer bir amaç da öğrencilerin ‘ölçek’ ve ‘ergonomi’ kavramlarını geliştirebilmektir. Bu bağlamda;

Yaya yollarının genişliği ne olmalıdır?

Yeşil alanlara bitki dikilebilmesi için gereken en az yeşil alan genişliği ne olmalıdır?

Seçilen etkinlik için tasarlanan mekân ölçüleri, etkinliğin yapılabilmesi için yeterli midir?

Alan, yapılması planlanan etkinlik çeşitliliğine yetecek ölçüde midir? gibi sorularla öğrencilerin dış mekân tasarımında, tasarımcıyı kısıtlayan sorunlarla yüzleşmesi amaçlanmıştır. Ayrıca isteyen öğrencilerin otopark ve çocuk oyun alanının yerini –gerekçesini sunmak koşuluyla– değiştirebilecekleri söylenmiştir. Burada amaç; öğrencilere mevcut mekân verilerini kullanmayı öğretmektir. Yine gereksinim duyulması halinde –gerekçesini sunmak koşuluyla– çalışma

alanının doğusundaki boş arsanın da çalışma alanı kapsamına alınabileceği söylenmiştir. Böylece öğrencilerin çalışma ölçeği konusunda farkındalıklarının arttırılması, etkinlik çeşitliliği ile mekân kapasitesi arasındaki ilişkiyi kurabilmeleri amaçlanmıştır. Çalışma alanı, yukarıda belirlenen hedefler doğrultusunda ders sorumlusu tarafından üretilmiştir.

Açıklanan hedefler doğrultusunda MIM326 Peyzaj Tasarımı Dersi öğrenme çıktıları aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

Çizelge 1. MIM326 Peyzaj Tasarımı Dersi öğrenme çıktıları

MIM 326 Peyzaj Tasarımı Dersi öğrenme çıktıları	MIM 326 Peyzaj Tasarımı Dersi uygulama (proje aşaması) kapsamında öğrenme çıktıları
Öğrenciler mimari tasarımlarını, peyzaj tasarımı ile nasıl destekleyebileceklerini öğrenirler.	Proje alanının 'çevre' ile ilişkisinin kurulması gelişir
Öğrenciler, ekolojik denge hakkında bilgi sahibi olurlar.	Projede yeşil alan miktarı/sert zemin oranına dikkat etmek öğrenilir (Bu ölçüt hem ekolojik hem de estetik açılarından önemlidir. Çalışma kapsamında estetik boyutu değerlendirilecektir)
Öğrenciler, doğal ve yapay çevresel tasarım elemanları hakkında bilgi sahibi olurlar	Bitkisel tasarımla projenin nasıl destekleneceği öğrenilir Mekân tasarımında 'form' geliştirilir
Öğrenciler peyzaj tasarım süreçlerini öğrenirler.	Kullanıcı profili hakkında bilgi edinme sürecinin önemi öğrenilir Mekânsal verilerin önemi anlaşılır İşlev diyagramının önemi öğrenilir Avan projede neler olması gerektiği öğrenilir
Öğrenciler farklı mesleklerle koordineli çalışmayı öğrenirler.	Peyzaj Mimarlığı ile ilgili ortak bir dil kullanılabilir

Mekân tasarımı; kullanıcı profilinin belirlenmesi, belirlenen kullanıcı kitlesinin ihtiyaçlarının saptanması, bu ihtiyaçlar doğrultusunda yapılacak etkinliklerin belirlenmesi ve bu etkinliklere uygun mekân tasarımının yapılması süreçlerinden oluşur. Cheng (2007)'ye göre, "İnsanların çevrelerini algılamalarında iki önemli boyut vardır. Bunlardan ilki mekânın fiziksel yapısıyla ilişkili estetik boyutlar ikincisi, mekânda gerçekleştirilen etkinliklerle ilişkili

olan duygusal boyutlardır. Estetik boyutlar şekil, çizgi, renk, doku ile ilgilidir. Duygusal boyutlar ise kullanıcının mekânda gerçekleştirdiği etkinlikler ile zaman içerisinde mekanla kurduğu bağla ilişkilidir." Mekanla duygusal bağ kurulması, kullanıcı kitleye uygun etkinliklerin sunulması ile mümkündür. Bu da mekânın işlevselliği ile ilişkilidir. Bu verilere göre öğrenme çıktıları işlevsel ve estetik boyutlara göre aşağıdaki gibi sınıflandırılmıştır:

Çizelge 2. MIM326 Peyzaj Tasarımı Dersi öğrenme çıktılarının işlevsel ve estetik boyutlara göre sınıflandırılması

İşlevsel Boyutlar	Estetik Boyutlar
Proje alanının çevre ile ilişkisinin kurulması (1) Kullanıcı profiline uygun tasarım yapmak (2) (ihtiyaçların ve etkinliklerin belirlenmesi) Mekânsal verilerin önemi (3) (ulaşım hatlarının oluşturulması, girişlerin belirlenmesi, oturma mekanlarının konumlarının belirlenmesi...) İşlev diyagramının önemi (4) (Mekanların birbiri ile yakınlık-uzaklık durumu) Avan projede neler olması gerektiği (5)	Projede yeşil alan miktarı/sert zemin oranına dikkat etmek (6) Bitkisel tasarımla projenin desteklenmesi (7) Mekân tasarımında 'form' geliştirilmesi (8)

İşlevsel boyutlar ve estetik boyutlar yukarıda görüldüğü gibi (1, 2, 3, 8) numaralandırılmıştır. Öğrenci projeleri yukarıda belirlenen işlevsel ve estetik boyutlara göre değerlendirilecek ve proje hangi yönden başarılı bulunmuşsa projenin yanına başarılı bulunduğu kriterin numarası yazılacaktır.

b.Ders Kapsamında Peyzaj Tasarımı Yaklaşımı

Peyzaj tasarımı çalışmalarında bir çalışma planı hazırlamak önemlidir. Bu süreç 'programlama' olarak da adlandırılabilir. 'Programlama, çevresel sorunların ortaya koyulması ve tasarımcının bu sorunları çözmek için geliştirdiği stratejileri içeren bir süreçtir (Spreckelmeyer 1987). Çalışma kapsamında oluşturulan program hazırlık aşaması ile başlamaktadır.

Hazırlık Aşaması: Bu aşamada amaç Mimarlık Bölümü öğrencilerine, dış mekân tasarımı yapabilmeleri için bir başlangıç noktası sunmaktır. Hazırlık aşaması 2 kısımdan oluşmaktadır. İlk kısım kullanıcı kitleye yönelik araştırma yapılmasını içermektedir. Öncelikle öğrencilerden, çocuklar ve çocuk oyunları ile ilgili bir araştırma yapmaları istenmiştir. Sonrasında çalışma alanlarını hangi yaş grubu çocuklar için tasarlayacaklarına karar vermeleri istenmiştir. Seçilen yaş grubunun gereksinimlerinin

belirlenmesi ve bu gereksinimleri giderilebilecekleri etkinliklerin belirlenmesi ile hazırlık aşamasının birinci kısmı son bulmuştur. (Belirlenen yaş grubuna yönelik sosyo-ekonomik veriler, belirlenen yaş grubunun ihtiyaçlarının saptanmasında önemli bir etkidir. Bu çalışma kapsamında fiziksel çevrenin mekân tasarımını yönlendirmede nasıl etkili olduğu açıklandığı için Çalışma Planında sosyo-ekonomik verilere yer verilmemiştir). Hazırlık aşamasının ikinci kısmında -Sörvey- çalışma alanına ilişkin verilerin belirlenmesini (çalışma alanını tanımayı) yer almaktadır. Çalışma alanının çevresi ile ilişkisinin kurulması, mekânsal özelliklerin tasarımı nasıl şekillendireceği bu aşamada belirlenir. Çalışma alanının analizini yapan öğrenciler daha sonra tasarım aşamasına geçmiştir. Bu aşamada öğrencilerden ulaşım-dolaşım hatlarını belirlemeleri, alanın ana giriş noktalarını göstermeleri ve mekân biçimlerini oluşturmaları istenmiştir. Çalışmanın son aşamasında öğrencilerin mekân tasarımlarını tamamlaması, donatı elemanlarını yerleştirmeleri ve bitkilendirmeyi -ana hatlarıyla- yapmaları istenmiştir. Öğrencilerin çalışmaları 1/200 ölçekli 'Ön (Avan) Proje' olarak sonlanacaktır. Çocuk oyun alanı peyzaj tasarım projesi çalışma planı aşağıdaki gibidir:

Çizelge 3. Çocuk Oyun Alanı Peyzaj Tasarım Projesi Çalışma Planı

Çocuk Oyun Alanı Peyzaj Tasarım Projesi				
Hazırlık aşaması		Çalışma alanını tanımak	Tasarım aşaması	Avan Proje
Çocuklarla ilgili araştırma yapılması	Kullanıcı kitlesini belirlemek (Çocuk oyun alanı tasarımını hangi yaş grubu için yaptığına karar vermek)	Çalışma alanının kuzeyinde yaya yolu	Sirkülasyon hatlarının belirlenmesi ve mekân biçimlerinin oluşturulması	Mekân tasarımlarının tamamlanması, donatı elemanlarını yerleştirilmesi ve bitkilendirmenin -ana hatlarıyla- yapılması
	Belirlenen kullanıcı kitlesinin ihtiyaçlarını saptamak	Çalışma alanının kuzeyinde kumsal		
	Belirlenen ihtiyaçlar hangi etkinlikler ile karşılanabileceğini belirlemek	Çalışma alanının batısında yeme-içme birimi		
	Belirlenen etkinliklere uygun mekân tasarımı yaklaşımını planlamak	Çalışma alanının batısında otopark		
		Çalışma alanının güneyinde taşıt yolu		

3. Bulgular

Öğrenci projeleri (final ödevleri) MIM326 Peyzaj Tasarımı dersinin öğrenme çıktıları bağlamında değerlendirilmiştir. Final projesini 35 öğrenci teslim etmiştir. Çalışma kapsamında değerlendirilen projeler ise; derse devam eden, düzenli bir şekilde proje kritiklerini alan, çeşitli nedenlerle derse devam edemeyen (internet bağlantısının olamaması gibi

teknik sorunlar, ders çakışması...) fakat sonrasında ders kayıtlarını izleyen ve/veya e-posta yoluyla ders sorumlusu-proje kritik ilişkisini koparmayan öğrencilere aittir. Bu bağlamda 33 öğrencinin projesi değerlendirmeye alınmıştır. Aşağıda, öğrencilerin veri saptama (sörvey), alan analizi ve kullanıcı kitleyle ilgili elde ettikleri veriler yer almaktadır (Alan analizi ve kullanıcı kitleye yönelik veriler öğrenciler tarafından ortaya koyulmuştur.

Çizelge 4. Çocuk Oyun Alanı Peyzaj Tasarım Projesine İlişkin Bulguların Çalışma Planına Eklenmesi

Çocuk Oyun Alanı Peyzaj Tasarım Projesi				
Hazırlık Aşaması		Çalışma alanını tanımak	Tasarım aşaması	Avan proje
1. Çalışma alanı ile ilgili araştırma yapılması	Sörvey aşaması Alanın çevresiyle ilişkisinin kurulması	Çalışma alanın kuzeyinde yaya yolu ve kumsal, batısında yeme-içme birimi ve otopark, güneyinde taşıt yolu, doğusunda ihtiyaç duyulması halinde çalışma alanına dahil edilebilecek boş parsel bulunmaktadır.	Sirkülasyon hatlarının belirlenmesi ve mekân formlarının oluşturulması (Öğrenci projelerinin ilk halleri)	Mekân tasarımlarının tamamlaması, donatı elemanlarını yerleştirilmesi ve bitkilendirmenin - ana hatlarıyla yapılması (Öğrenci projelerinin son halleri)
	Alan analizi Çevresel verilerin tasarımı nasıl şekillendireceğinin belirlenmesi	- Taşıt yolu, alana ulaşımı sağlayan olumlu bir veri olmasıyla birlikte çocuklar için tehlike yaratabilecek bir unsur olduğu için dikkat edilmelidir. - Mevcutta yer alan yeme-içme birimi, ebeveynler için etkinlik çeşitliliği yaratabilecek bir unsur olarak değerlendirilebilir. - Kumsal, güzel manzara olarak değerlendirilebilir. - Otopark; çocuklar için tehlikeli, görsel rahatsızlık yaratan aynı zamanda ulaşımı kolaylaştıran bir faktör olarak değerlendirilebilir.		
2. Kullanıcı kitlesi ile ilgili araştırma yapılması	Kullanıcı kitlesini belirlemek (Çocuk oyun alanı tasarımını hangi yaş grubu için yaptığına karar vermek)	0-12 yaş grubu çocuklar (oyun alanları tasarlanırken bu yaş grubu içinde de alt gruplamalar yapılacaktır) ve ebeveynleri		
		Gençler		
	Belirlenen kullanıcı kitlesinin ihtiyaçlarını saptamak	Sosyalleşmek, dinlenmek		
	Belirlenen ihtiyaçların hangi etkinlikler ile karşılanabileceğini saptamak	Oyun oynamak, oturmak, sohbet etmek, seyretmek		
	Belirlenen etkinliklere uygun mekân tasarımı yaklaşımını planlamak	3-5, 5-10 yaş grubu çocuklar için aile gözetiminde olabilecekleri oyun alanları; 10-14 yaş grubu çocuklar için keşfetmeye ve hareket etmeye yönelik alanlar; ebeveynler için seyir, dinlenme ve sohbet alanları; gençler için sohbet ve dinlenme alanları tasarımına karar verilmiştir.		

Gereksinim ve Etkinliklerin Belirlenmesi: Çocuk oyun alanı tasarımında, oyun alanının -kendi içinde- yaşlara yönelik olarak bölünmesi önemlidir. Kaza ve yaralanmaların önlenmesi için farklı düzeylerde hareket yeteneğindeki yaş grupları alan içinde değişik mekânsal düzenlemeler ile birbirinden ayrılmalıdır. Ayrıca küçük yaş grubundaki çocuklar için tasarlanan

mekanlar oturma mekanları ile birbirine yakın olmalıdır. Böylece ebeveyn denetimi daha rahat sağlanır. Daha büyük çocuklar için hareket alanı daha geniş ve harekete yönelik etkinlikleri içeren oyunların olduğu bir mekân tasarımı yapılmalıdır.

Hazırlık aşamasına ilişkin öğrenci çalışmalarından örnekler aşağıdaki gibidir:

Çizelge 5. Hazırlık aşamasına ait öğrenci çalışmalarından örnekler

<p>Site plan diagram showing a park layout. The overall dimensions are 31,6m wide and 4,9m high. The layout includes a 'Cafe' area (19,8m wide), 'DİNLENME ALANLARI' (rest areas), 'GEÇİŞ ALANI' (transition area), 'ESNEK BÖLGE' (flexible area), and 'SINIRLAR' (boundaries). A 'Taşıt yolu' (road) is 31,6m wide. A 'Otopark' (parking lot) is 15,5m wide. The diagram also shows 'GİRİŞ' (entrance) points and 'SINIRLAR' (boundaries) for different play areas (0-3, 4-8, 8-15).</p>	<p>Çalışma alanında mevcutta bir mimari yapı olmadığı için, etkinlik çeşitliliğini arttırmak amacıyla mevcut otopark ve çocuk oyun alanının yeri değiştirilmiştir. Dinlenme alanları güzel manzara yönünde konumlandırılmıştır. Taşıt yolu ve otopark çocuklar açısından tehlikeli olarak görülmüş ve sınır elemanları düşünülmüştür.</p>
<p>KULLANICI PROFİLİ</p> <ul style="list-style-type: none"> - 5-13 YAŞ ÇOCUKLAR - VELİLER - PARKTA VAHİT GEÇİRMEK İÇİN GELEN İNSANLAR <p>İHTİYAÇ</p> <ul style="list-style-type: none"> - OTURMA ALANLARI - FARKLI AKTİVİTE MEKANLARI - ETKİNLİK ALANLARI (GELENEKSEL PASİF VE AKTİF) - WC <p>MEKANLAR</p> <ul style="list-style-type: none"> - OYUN SAHALARI - BİSKÜLET YOLLARI - OTURMA ALANLARI - GELENEKSEL OYUN ALANLARI - PASİF OYUN ALANLARI <p>BİSKÜLET YOLU VE SAHA GİBE ALANLAR OTOPARK VE ANA YOL GİBE ARAÇ YOĞUNLUĞUNUN OLUŞTUĞU ALANLARA KONUMLANDIRILDI.</p> <p>GİRİŞ SAHİLİ TARAFINDAN VERİLDİ.</p> <p>OYUN ALANLARI KAFE TARAFINA KONUMLANDIRILDI.</p> <p>Detailed site plan diagram showing the layout of the park. The overall dimensions are 31,6m wide and 4,9m high. The layout includes 'OTURMA ALANLARI' (seating areas), 'GİRİŞ' (entrance), 'DİNLENME ALANLARI' (rest areas), 'GEÇİŞ ALANI' (transition area), 'ESNEK BÖLGE' (flexible area), and 'SINIRLAR' (boundaries). A 'Taşıt yolu' (road) is 31,6m wide. A 'Otopark' (parking lot) is 15,5m wide. The diagram also shows 'GİRİŞ' (entrance) points and 'SINIRLAR' (boundaries) for different play areas (0-3, 4-8, 8-15).</p>	<p>Çalışma alanında mevcutta bir mimari yapı olmadığı için, etkinlik çeşitliliğini arttırmak amacıyla mevcut otopark ve çocuk oyun alanının yeri değiştirilmiştir. Fakat mevcuttaki yeme-içme birimi ve çocuk oyun alanı arasında ilişki -yakın olmak- tan öteye geçememiştir. Girişler sadece sahil yönüne konumlandırılmıştır. Taşıt yolu ve otopark çocuklar açısından tehlikeli olarak görülmüş ve sınır elemanları düşünülmüştür.</p>

Çizelge 5'in devamı. Hazırlık aşamasına ait öğrenci çalışmalarından örnekler

<p>GÖL MANZARASI</p> <p>KULLANICI KİTLESİ: ÇOCUKLAR EBEVEYNLER YAŞILAR</p> <p>ÇOCUKLAR İÇİN: OYUN ALANI YAŞILAR VE EBEVEYNLER İÇİN OTURMA BİRLİKLERİ- MANZARAYA GÖRE YERLEŞİM YEŞİL ALANLA BİRLEŞEN YÜRÜŞÜŞ YOLU</p> <p>SORUN: ARAZİNİN TAŞIT YOLU VE OTOPARK ARASINDA YER ALMASI</p> <p>RÜZGARLIK- YEŞİLENDİRME YER YER AĞAÇLANDIRMA</p> <p>GİRİŞLER ANA GİRİŞ- GÖL TARAFI TAN GİRİŞ- TAŞIT YOLU TARAFI-OTOPARK TARAFI</p> <p>● YEŞİLENDİRME</p>	<p>Alana ana giriş noktaları belirlenmiştir. Taşıt yolu ve otopark çocuklar açısından tehlikeli olarak görülmüş ve sınır elemanları düşünülmüştür. Çocuklar için farklı yaş gruplarına yönelik mekanlar düşünülmemiştir.</p>
	<p>Çalışma alanında mevcutta bir mimari yapı olmadığı için, etkinlik çeşitliliğini arttırmak amacıyla mevcut otopark ve çocuk oyun alanının yeri değiştirilmiştir. Oyun alanları yaş gruplarına göre ayrılmış ve mekanlar arası ilişki kurulmuştur. Dinlenme alanları güzel manzara yönünde konumlandırılmıştır. Çocuklar için tehlike unsuru olabilecek taşıt yolu için bir önlem alınmamıştır.</p>

Hazırlık aşamasına ait öğrenci çalışmaları, Peyzaj Mimarlığı terminolojisinin Mimarlık bölümü öğrencileri tarafından öğrenilme düzeyinin belirlenmesi açısından değerlendirilmiştir. Bu bağlamda öğrencilerin; aktif yeşil alan, pasif yeşil alan, rekreasyon, yapraklı bitki, ibrelili bitki, çalı grubu, bitkisel perdeleme, gürültü perdesi, güzel manzara, bitkilerin renk etkisi, alana girişlerin vurgulanması, ekoloji, ekolojik denge, kentsel yeşil alan, kullanıcı kitle, sert zemin gibi sözcükleri öğrendikleri ve kullanabildikleri görülmüştür. Bu da öğrencilerin ilerideki profesyonel meslek yaşantılarında Peyzaj Mimarları ile iletişimlerini kolaylaştıracaktır.

Tasarım Aşaması: Öncelikle alanın ana giriş-çıkış noktaları ve alan içindeki mekanların ana girişlerle Mekân şekilleri ulaşım hatları ile desteklenmelidir.

ilişkisi ortaya koyulacaktır. Ana girişler alana ulaşımı hem rahat bir şekilde sağlamalı hem de çocuklar için tehlikeli olabilecek yol ve otoparktan olabildiğince ayrılmış olmalıdır. Ayrıca, var olan yeme içme birimi ile ilişkili tasarım yapmak adına çocuk oyun alanını ile var olan otoparkın yeri değiştirilen projelerde, yeme-içme birimi ile ilişkili giriş noktası da belirlenmelidir. Alan içinde planlama yapılırken küçük yaş grupları oturma mekanları ile ilişkili, oturma mekanları ise güzel manzara ile ilişkili planlanmalıdır. Alan, içindeki ulaşım hatları çocukların kaybolmasını engelleyecek kadar anlaşılır, mekanların birbirleri ile olan bağınyı sağlayacak kadar işlevsel, çocukların diğer yaş grupları için ayrılan oyun alanlarına kaçmalarını engelleyecek kadar korunaklı olmalıdır

n (Avan) Proje: Oyun alanı, farklı yaş gruplarına göre sınır elemanları ve/veya farklı czm nerileri ile birbirinden ayrılmalıdır. Alan içerisinde wc, büfe gibi mimari birimlere yer verilecekse, manzarayı kapatmamalarına, alan içinde kolay bulunabilir olmalarına ve ana giriş ile olan ilişkilerine dikkat edilerek konumlandırılmalarına dikkat edilmelidir. Tehlike unsuru olabilecek yol ve otopark sınırlarında bitkisel ve/veya yapısal sınır elemanları dşnlmelidir.

işlevsel boyutlar crevesinde aşağıdaki özellikler değerlendirilmiştir:

-Proje alanının cvresi ile ilişkisinin kurulması (1)

Alanda mimari birime yer verilecekse manzarayı kapatmamasına dikkat edilmesi, mevcut yeme-içme birimi ile ilişkinin kurulması için otopark ve calışma alanının yerlerinin değiştirilmesi, taşıt yoluna ilişkin güvenlik önlemlerinin alınması, alan sınırlarının belirlenmesi

-Kullanıcı profiline uygun tasarım yapmak (2)

Belirlenen kullanıcı kitlenin ihtiyaçlarını karşılayabilecek etkinlik ceitliliğine sahip mekân tasarımları üretmek

-Mekânsal verilerin nemi (3)

Girişlerin doğru noktalara konumlandırılması, alan içindeki ulaşım hatlarının sürekliliğinin olması, cıkılmaz yolların olmaması

-işlev diyagramının nemi (4)

Alan içerisinde birbiri ile ilişkili kullanımların birbirine yakın konumlandırılması (oturma

Çizelge 6. Öğrenci projelerinden örnekler

mekanlarının küçük yaş cocukların denetimini sağlayacak şekilde cocuk oyun alanlarına yakınlığı...)

-Avan projede neler olması gerektiği (5)

Pafta düzenine ilişkin olarak proje adı, kuzey işareti, ölçek, lejant gibi bilgilerin projede yer alması

Çalışma alanı sınırının gösterilmesi, genel mekân şekilleri, ana girişlerin gösterilmesi, mimari yapılar ve projeyi açıklayıcı yazılar

Estetik boyutlar crevesinde aşağıdaki özellikler değerlendirilmiştir:

-Projede yeşil alan miktarı/sert zemin oranına dikkat etmek (6)

Alanda gereksiz ve büyük ölçekli sert zeminlerden kaçınmak

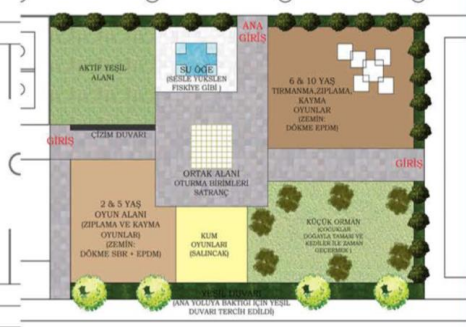

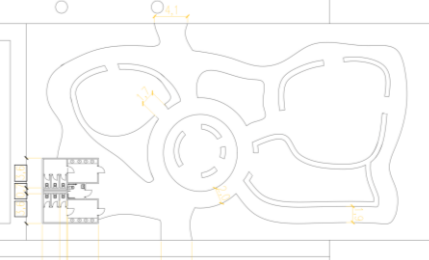
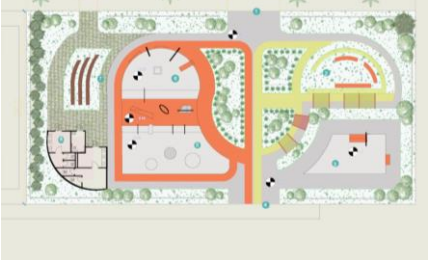
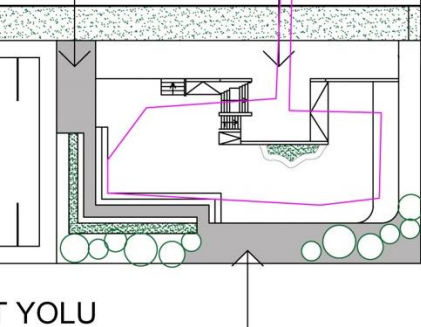
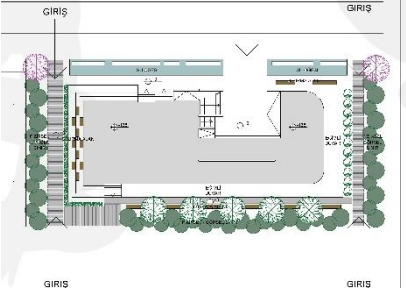
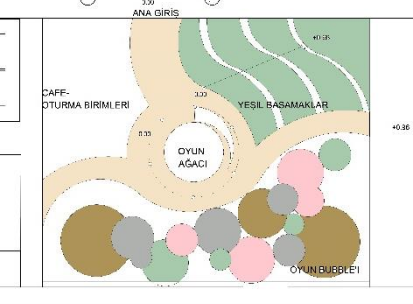
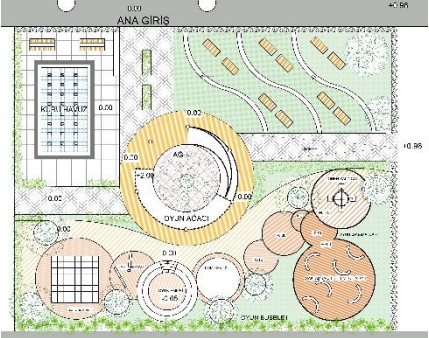
-Bitkisel tasarımla projenin desteklenmesi (7)

Projenin cizgisel zelliklerinin bitkisel tasarımla desteklenmesi

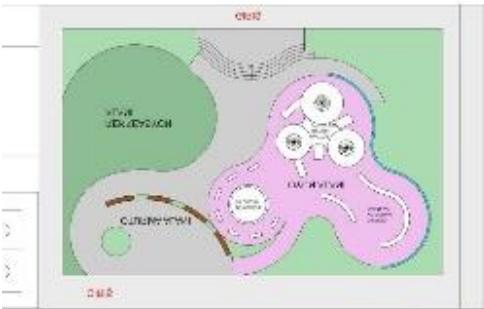
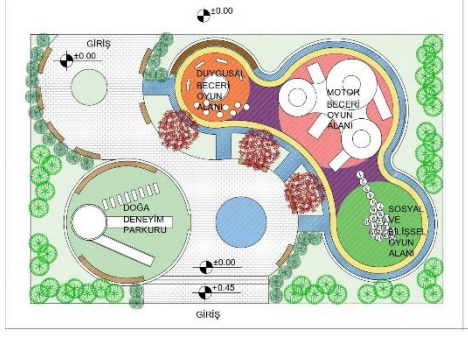
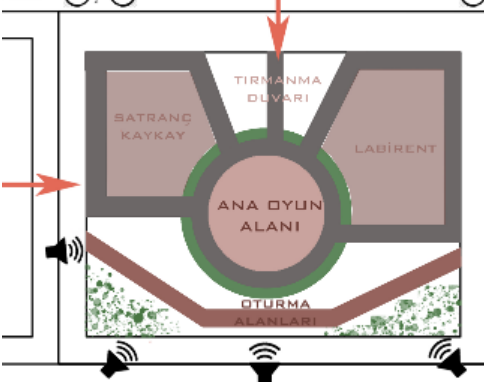

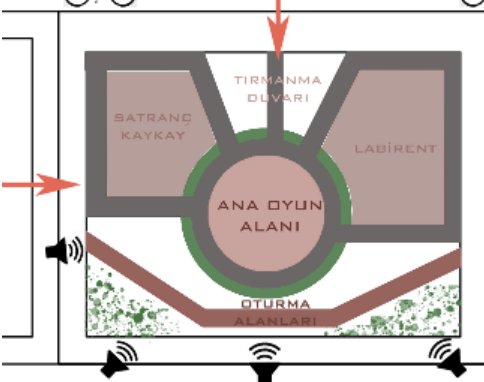

-Mekn tasarımında 'form' geliştirilmesi (8)

Mekn tasarımında kullanılan cizgi, renk, form, doku elemanlarının doğru kullanımı

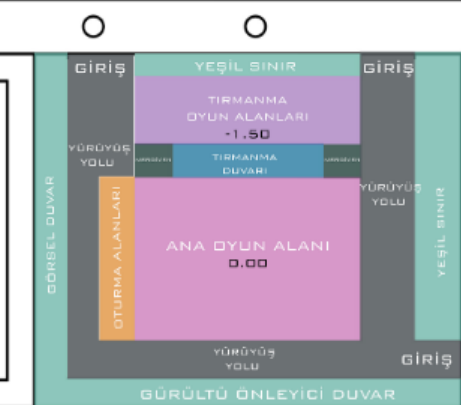

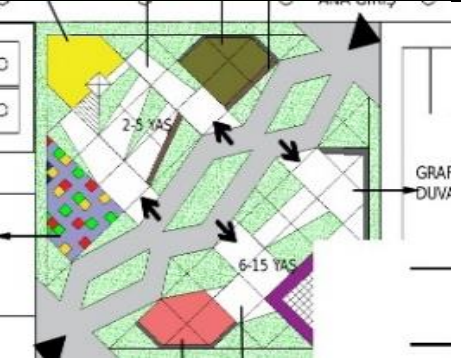

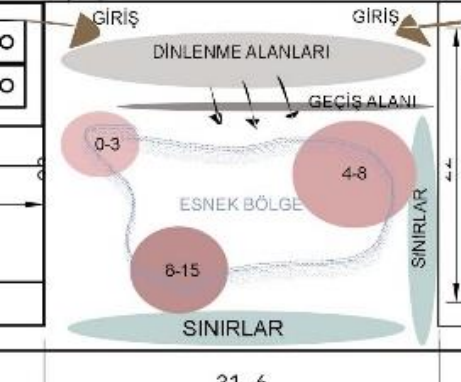

Konuya ilişkin ele alınan ğrenci projelerinden örnekler aşağıdaki gibidir (Proje hangi ölçüte göre başarılı bulunduysa, projenin yanına o ölçütün numarası yazılmıştır):

Öğrencilerin ders kapsamında hazırladıkları ilk projeler	Öğrencilerin ders kapsamında hazırladıkları son projeler	Öğrenme çıktıları	
		İşlevsel boyutlar	Estetik boyutlar
 <p>Amir Elşahir</p>		1 2 3 4 5	6
 <p>Maria Marcharka</p>		1 2 3 5	6 8
 <p>YOLU Asyanur Azal</p>		1 2 3 5	
 <p>Huri Nur Öztürk</p>		1 2 3 5	6 8

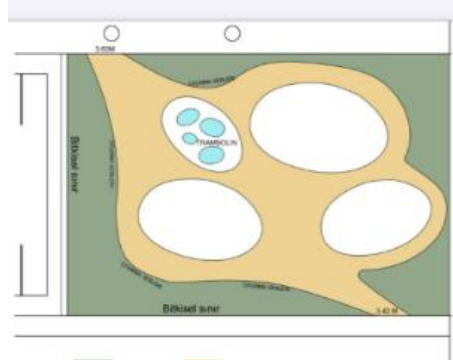

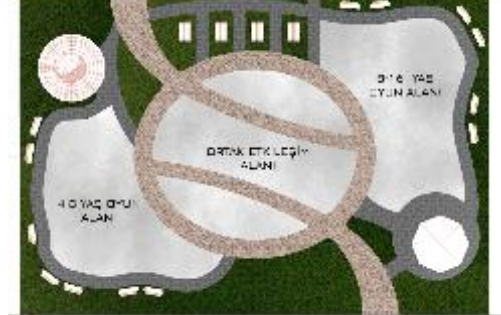
Çizelge 6'nın devamı. Öğrenci projelerinden örnekler

Öğrencilerin ders kapsamında hazırladıkları ilk projeler	Öğrencilerin ders kapsamında hazırladıkları son projeler	Öğrenme çıktıları	
		İşlevsel boyutlar	Estetik boyutlar
 <p>Asiyce Ece Sığırtaç</p>	 <p>R. İrem Dursun</p>	<p>2 3 4 5</p>	<p>6 8</p>
 <p>Ayşe Zeynep Doğan</p>	 <p>R. İrem Dursun</p>	<p>1 4 5</p>	<p>6</p>
 <p>Ayşe Zeynep Doğan</p>	 <p>Ayşe Zeynep Doğan</p>	<p>1 2 3 4 5</p>	<p>6 8</p>

Çizelge 6'nın devamı. Öğrenci projelerinden örnekler

Öğrencilerin ders kapsamında hazırladıkları ilk projeler	Öğrencilerin ders kapsamında hazırladıkları son projeler	Öğrenme çıktıları	
		İşlevsel boyutlar	Estetik boyutlar
 <p>Hacer Kübra Ülger</p>		2 3 5	6
 <p>R. Ali Mert Çetinkaya</p>		5	
 <p>Aslı Özbey</p>		1 2 3 4 5	6

Tablo 6'nın devamı. Öğrenci projelerinden örnekler

Öğrencilerin ders kapsamında hazırladıkları ilk projeler	Öğrencilerin ders kapsamında hazırladıkları son projeler	Öğrenme çıktıları	
		İşlevsel boyutlar	Estetik boyutlar
 <p>Fatih İnce</p>		1 2 3 4 5	6 8
 <p>Filiz Karayusuf</p>		2 3 4 5	6 8
 <p>Eren Cihan Göçer</p>		1 2 3 4 5	6 7 8

Öğrenme çıktılarını tek tek değerlendirecek olursak:

İşlevsel boyutlar;

Proje alanının çevresi ile ilişkisinin kurulması (1)

Genel olarak öğrencilerin projenin başlangıç aşamasında yaptıkları alan analizi çalışmalarından yararlandıkları görülmüştür. Alan analizinde elde edilen verilere göre çocuk oyun alanına girişler belirlenmiş, manzaranın olduğu yön dinlenme alanı olarak değerlendirilip manzarayı kapatacak boylu bitkiler kullanılmamış, gürültü ve tehlikeli olabilecek yerlerde bitkisel perdeleme tercih edilmiştir. Ayrıca hali hazırda bulunan yeme-içme birimi ile ilişkili bir tasarım yapmak isteyen öğrenciler çocuk oyun alanı ve otoparkın yerini değiştirmiş, çocuk oyun alanı girişlerini buna göre belirlemiştir. Bu bağlamda öğrenciler 'Çevre ile ilişkinin kurulması'nda başarılı olmuşlardır.

Kullanıcı profiline uygun tasarım yapmak (2)

Çocuk oyun alanları farklı yaş gruplarına göre birbirinden ayrılmış, yetişkinler için oturma, seyir mekanları tasarlanmıştır

Mekânsal verilerin önemi (3)

Genel olarak ana girişler alanda doğru konumlandırılrsa da bazı projelerde girişler tanımsız ve konumları yanlışır.

İşlev diyagramının önemi (4)

Bazı kullanımlar birbiriyle ilişkili olmalıyken bazı kullanımlar (farklı yaş gruplarının birbirine karışmasının önlenmesi gibi) birbirinden ayrı düşünülmalıdır. Bu ayırım çok iyi yapılamamıştır.

Ön proje (Avan proje) de neler olması gerektiği (5)

Alana girişler, yollar, proje başlığı, lejant ve proje ile ilgili açıklamalar genel olarak projelerde yer almaktadır.

Estetik boyutlar;

Projede yeşil alan miktarı/sert zemin oranına dikkat etmek (6)

Peyzaj tasarımında yeşil alan miktarına dikkat edilir ve yeşil alan miktarı en uygun düzeyde kullanılmaya çalışılır. Gereksiz sert zeminden kaçınılmalıdır. Önemli olan sert zemin ve yeşil alan miktarını birbiri ile orantılı kullanıp hem işlevsel hem estetik hem de ekolojik dengeye katkı sağlayacak düzenlemeler yapmaktır. 'Sert zemin ve yumuşak zemin peyzaj mimarlığının amaç ve görevlerini en iyi şekilde yerine getirmesinde kullanılan önemli bileşenlerdendir (Barakat 2020, 319).' Projelerde yeşil alan miktarı/sert zemin oranına dikkat edilmiş, sert zemin yeşil alanla parçalanmıştır.

Bitkisel tasarımla form desteklenmesi (7)

Bitkisel tasarım, Peyzaj Mimarlığı'nda özel bilgi birikimi gerektiren bir alandır. Genel olarak hiçbir projedeki şekil özellikleri bitkisel açıdan desteklenememiştir.

Mekân tasarımında 'form' geliştirilmesi (8)

Bütün öğrencilerin projelerinin ilk durumları ve son durumları değerlendirildiğinde öğrencilerin büyük ölçüde mekân oluşumunda -şekil- kullanmayı geliştirdikleri görülmektedir. Ayrıca öğrenciler başarılı mimari projeler üretebilmek için mimari birimlerin peyzaj tasarımı ile desteklenmesi gerektiğinin de farkına varmışlardır.

Bitkisel tasarım Peyzaj Mimarlığı'nın temel alt dallarındandır. Doğru ve estetik bitkisel tasarım yapılabilmesi yoğun çalışma ve iyi bir alt yapı gerektirir. Bu nedenle ders kapsamında Mimarlık Bölümü öğrencilerinden beklenen bitkisel tasarım yapıları değil, sadece bitkilerin nasıl ve ne amaçla kullanılabileceklerini öğrenmeleridir. Sonuç olarak öğrenciler bitkilerin işlevlerini büyük ölçüde öğrenmişlerdir.

Bitkisel perdeleme, yapraklı ağaç, ibrelili ağaç, gürültü zonu, güzel manzara yönü... gibi kavramlar öğrenciler tarafından kullanılmaya başlanmıştır.

4. Tartışma ve Sonuç

Farklı meslekler birbirlerini lisans döneminde alacakları ortak derslerle tanıyabilir. Alınan ortak derslerin kişiye mesleki anlamda ne derece yararlı olduğu ile ilgili yapılan birçok çalışma vardır. Mimarlık bölümü öğrencileri ile yapılan çalışmalarda “Mimarlıkta Peyzaj Tasarımı dersinin mimari projelerine katkı sağladığı (Işık ve Taş 2018)”, “Mimarların ve kent plancılarının peyzaj mimarlığına ilişkin dersleri almamaları, yapıların birbiriyle ve çevreleriyle olan karmaşık ilişkileri kurma yeterliliklerini sınırladığı (Kritinova ve ark 2017)” ortaya koyulmuştur. Daha önce yapılan çalışmalarda Mimarlık Bölümü öğrencileri Peyzaj Tasarımı Dersinin kendilerine katkı sağladığını kendi düşünceleri doğrultusunda belirtmişlerdir, bu çalışma ile Mimarlık bölümü öğrencilerinin Peyzaj Mimarlığı konusundaki farkındalıklarının ne kadar arttığı, ortaya koydukları sonuç ürünlerle gösterilmiştir. Böylece bu çalışmayla, konu ile ilgili gelecekte yapılacak çalışmalara yeni bakış açıları kazandırılabilmesi amaçlanmıştır.

“Ekolojik temele dayanmayan kentsel planlama ve tasarım anlayışları özellikle büyük kentlerde yaşamı giderek zorlaştırmaktadır (Korkut ve ark. 2017).” Peyzaj Mimarlığı ekoloji tabanlı bir meslek disiplindir. Bu nedenle sadece Mimarlık Bölümü öğrencilerinin değil, kentsel tasarımla uğraşan bütün mesleklerin Peyzaj Mimarlığı bünyesindeki derslerden yararlanması gerekir.

Farklı mesleklerin lisans düzeyinde alacakları ortak derslerle, birlikte çalışması gereken mesleklere ortak bir mesleki dil konuşabilme becerisinin kazandırılması gerekir. Görevi mekân tasarlamak olan meslekler ile gelecekte yapılacak çalışmalarla, hangi derslerin ortak ders programı kapsamına alınması gerektiğine karar verilebilir.

Çalışma kapsamında Mimarlık Bölümü öğrencilerinin hazırladığı Peyzaj Tasarım Projeleri incelenmiştir. Projeler 5 haftada hazırlanmıştır. Çalışma kapsamındaki Mimarlık Bölümü öğrencilerinin ilk kez peyzaj tasarım projesi hazırladıklarını düşünürsek, 5 hafta oldukça kısa bir

süredir. Bu süre boyunca öğrencilerden kusursuz peyzaj tasarımı projeleri üretmeleri, peyzaj tasarımı projesi çizme yetisine sahip olmaları beklenmemektedir. Başarılı Peyzaj Tasarımı Projeleri, uzun yıllar alınan eğitim ve sonrasında özverili çalışmalar yapılarak, deneyim kazanarak üretilebilecek eserlerdir. Ders kapsamında Mimarlık Bölümü öğrencilerinden beklenen; Peyzaj Mimarlığının çalışma alanlarını öğrenmeleri, böylece ilerideki profesyonel meslek yaşantılarında Peyzaj Mimarları ile hangi konularda ortak çalışmalar yapacaklarının/yapmaları gerektiğinin bilincine ulaşmalarıdır. Ayrıca; dış mekân tasarımında dikkat edilmesi gereken ana hususların öğrenilmesi, bir mimari yapı tasarlanırken mimari yapının çevresiyle bütün olarak ele alınmasının gereği, mekân tasarımını çevresel özelliklerden nasıl etkilediği ders kapsamında öğrenilmesi gereken diğer konulardandır.

Yapı Mimarlığı öğrencilerinin genelde mimari projelerini üretip sonrasında çevreye uyumlu hale getirme çabasında oldukları görülmektedir. Oysa Peyzaj Tasarımı, sadece yapılardan -arta kalan alanların düzenlenmesi değildir. Peyzaj tasarımı, mevcut yeşil alanların ve yapıların birbiriyle ilişkisinin kurulmasını sağlar ve gerekli görülmesi durumunda mimari birimler de peyzaj tasarımının içinde yer alabilir. Bu ilişkinin doğru kurulabilmesi peyzaj tasarımı ve yapı tasarımı süreçlerinin eş zamanlı yürütülebilmesine bağlıdır. Bu nedenle bu çalışma kapsamında öğrencilere mimari bir birimin olmadığı alan, çalışma alanı olarak verilmiştir. Öğrenciler projelerinde ihtiyaç duyulması halinde wc, büfe gibi basit mimari birimlere yer vermiştir. Öğrenciler projelerinde, mimari birimlerin yer seçiminde alanın ana girişlerine ve manzara yönüne dikkat etmiş, mimari birimin şeklini açık mekân tasarımları ile uyumlu hale getirmeye çalışmışlardır. Çalışma alanında mimari birime yer vermek istemeyen öğrenciler ise çalışma alanlarını mevcutta bulunan yeme-içme birimi ile ilişkilendirmeye çalışmışlardır. Böylece peyzaj tasarımının mekanları ilişkilendirmedeki önemini ve mekân tasarımında alan özelliklerinin kullanılması gereğinin öğrenciler tarafından anlaşıldığı görülmüştür.

Hazırlık aşamasında öğrencilerin çalışma alanını tanımlamak için kullandıkları sözcüklerin de peyzaj mimarlığı terminolojisine ait olması, Mimarlık öğrencilerinin ilerideki meslek yaşantılarında Peyzaj Mimarlarıyla ortak çalışmalar yapmalarını kolaylaştıracaktır.

MIM326 Peyzaj Tasarımı dersi seçmeli bir derstir ve öğrenciler bu dersi mimari projelerinde çevre ile ilişkiyi sağlayamadıkları için seçtiklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin ürettikleri çalışmalarda mevcut mekân verilerini kullanma çabaları görülmekle birlikte yetersiz olduğu da belirtilmelidir. Bazı projelerde mevcuttaki yeme-içme birimi ile ilişki kurulması hedeflenmiş fakat bu ilişki sadece -yakın olmak- ile sınırlı kalmıştır. Bir form bütünlüğü veya girişlerin ilişkilendirilmesi düşünülmemiştir.

Öğrenciler projelerinde bitkilerin işlevsel özelliklerinden (perdeleme, vurgu... gibi) yararlanmak istemişler (bunu projelerindeki yazılarla belirtmişlerdir) fakat bunu görsel olarak projelerinde gösterememişlerdir - çünkü halen bitkisel tasarım yapabilecek seviyeye ulaşamamışlardır. Her ne kadar ders kapsamında bitkilerin tür ve cinsleri hakkında bilgi verilirse de bazı öğrenciler projelerinde bitki türlerini belirtmişlerdir. Peyzaj Mimarlığı'nın özel bir bilgi birikimi gerektiren bitkisel tasarım alt dalının, hiçbir bilgi birikimi olmadan farklı meslek grupları tarafından yapılmaya çalışılması yanlıştır.

Ders kapsamında, öğrencilerin Peyzaj Mimarlığı çalışma alanlarıyla ilgili farkındalıkları artmıştır. Başarılı mimari projeler üretebilmek için mimari birimlerle çevresi arasındaki ilişkinin peyzaj tasarımı ile kurulabileceği öğrenilmiştir. Ayrıca Peyzaj Mimarlığı'nın sadece bitki ve/veya yeşil alandan ibaret olmadığı, yapısal ve bitkisel elemanların birlikte kullanımı ile işlevsel ve estetik projeler üretilebileceği görülmüştür.

5. Kaynaklar

- Aksoy Y (2020). "Mimarlar için peyzaj tasarımı- Mimaride peyzaj tasarımının öğretilmesi," *Journal of Urban Culture and Management*, 628-639.
- Aral N, Baran G (2001). *Çocuk Gelişimi*, İstanbul: YA-PA, 252.
- Bakarat P N (2020)., Urban landscape potential to sustain architectural development, case-study: Moharam-Pasha Compound, Alexandria Egypt, *Journal of Engineering Sciences*, 317-327.
- Bell S, Herlin I S, Stiles R (2012). *Introduction: Landscape architecture in a changing World, Exploring The Boundaries of Landscape Architecture*, 1. ed, London and New York: Routledge, 1-12.
- Cheng C (2007). *Understanding visual preferences for landscapes: An examination of the relationship between aesthetics and emotional bonding*, Texas University, Doctoral thesis, 1.
- Churchman A (2013). *Is there a place for children in the city?*, *Journal of urban design*, 99-111.
- Ergül H (2015). *Mimarlığın ihmal edilen sosyal ve toplumsal yönü*, Akademik Platform, ISITES, Valencia Spain, 1070-1079.
- Ersanlı K, Balcı S (1998). *İletişim becerileri envanterinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması*, *Türk psikolojik danışma ve rehberlik dergisi*, 7-10.
- Fetzer E (2014). *Knowledge Building in Landscape Architecture*, Germany: Kassel University Press, 26.
- Görmüş S (2019), *Peyzajın doğa ile akrabalık kombinasyonları üzerine*, *Peyzaj-Eğitim, Bilim, Kültür ve Sanat Dergisi*, 1-8.
- Güler E (2012). *Peyzaj Tasarım Kavramlarının Disiplinler Arası Etkileşimler Çerçevesinde Değerlendirilmesi*, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora tezi, 152.
- Işık B, Taş Ç (2018). "Mimarlık eğitiminde peyzaj tasarımı", *Journal of History Culture and Art Research*, 390-399.
- Korkut A, Topal T Ü (2015). "Planlama/Tasarım sürecine disiplinlerarası yaklaşım," *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 49-63.
- Korkut A, Kiper T, Topal T Ü (2017) *Kentsel peyzaj tasarımında ekolojik yaklaşımlar*, *Artium*, ss. 14-26.
- Kritianova K, Putrova E, Gecova K (2017). *Landscape architecture for architects-teaching landscape architecture in the architecture*

- and urbansim study programmes, Global Journal of Engineering Educationss. 60–65.
- Mertens E (2009). Visualizing Landscape Architecture: Functions/Concepts/Strategies, Basel, Boston, Berlin: Birkhauser, 8.
- Nijhuis S, Bobbink I (2012). Design-related research in landscape, J.Design Research, c. 10, 239–257.
- Shi C (2015). "Environmental art professional teaching reform of landscape design," 3rd International Conference on Education, Management, Arts, Economics and Social Science, China: ICEMAES, 625–632.
- Spreckelmeyer (1987). Environmental programming R. B. Bechtel, R. W. Marans, & W. Michelson içinde, Methods in environmental and behavioral research New York: Van Nostrand Reinhold Company, 247–269.
- Steg L, Berg A, Groot J De (2015). Çevre Psikolojisi, 1. Baskı, Ankara, Türkiye: Nobel, 5.
- Ünal F C (2014). Mimarlık eğitiminde teori/pratik bütünleşmesine dair. EAAEEuropean Association of Architectural Education. Amsterdam. [Çevrimiçi]. Erişim: www.researchgate.net: https://www.researchgate.net/profile/Faruk-Unal4/publication/330090595_Mimarlik_Egitiminde_TeoriPratik_Butunlesmesine_Dair/link/5c2cdf93299bf12be3a83f74/Mimarlik-Egitiminde-Teori-Pratik-Butunlesmesine-Dair.pdf. Erişim tarihi:10.05.2021